

як гігантський шлунок. Оскільки це герметична система, вловлювати метан для вироблення енергії легше, ніж на звалищах. Подібні пілотні проекти вже запущені у США та Німеччині.

Науковий керівник – Желновач Г.М., к.т.н., доц.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

*Ільченко І.П., маг.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
ilchenko130620@gmail.com*

Актуальність теми дослідження обумовлена тим фактом, що на сьогоднішній день зміна клімату вважається чи не однією з глобальних проблем людства, недостатня та зневажлива увага до якої в майбутньому, може призвести до жахливих наслідків для економіки та суспільства загалом. В той же час дана проблема збільшується існуванням збройних конфліктів та війн, які завдають критичних руйнують біорізноманіттю та породжують кліматичну кризу. Багато питань постає також й при спробах правового регулювання процедури запобігання зміні клімату в умовах ведення активних бойових дій.

Останні десять і, особливо, п'ять років в Україні були не лише найтеплішими за всю історію метеорологічних спостережень, а й особливо посушливими.

До повномасштабної російської військової агресії політика скорочення викидів парникових газів мала фрагментарний характер.

Через це окремі інструменти декарбонізації економіки, які працювали до війни не мали системного трансформуючого ефекту.

Паралельно була відсутня повномасштабна, скоординована робота по адаптації галузей економіки до наслідків змін клімату.

Можливість істотного скорочення викидів була обґрунтовано і змодельовано у прийнятому минулого року оновленому Національному визначеному внеску України до Паризької угоди, у рамках якого Україна взяла на себе зобов'язання скоротити викиди ПГ на 65% до 2030 року у порівнянні з 1990 роком[1].

Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до змін клімату, якщо не впроваджувати послідовну наскрізну кроссекторальну державну політику з кліматичної нейтральності, декарбонізації та адаптації секторів економіки до зміни клімату.

Російська військова агресія знищує природні екосистеми, а з ними і біорізноманіття України, а загроза продовольчій кризі штовхає до інтенсивного сільського господарства як на деградованих землях, так і на землях ПЗФ, і таким чином унеможлиблює впровадження національної та регіональної політики щодо відновлення та/ або збільшення територій ПЗФ, включно зі Смарагдовою мережею, що стануть частиною європейської NATURA 2000, тим самим посилюючи емісію ПГ та процес опустелювання в Україні.

Відсутність національної системи монетизації екосистемних послуг поряд з катастрофічними наслідками російської воєнної агресії, яка призводить до порушення природного стану екосистем та втрати біорізноманіття не дозволяє повноцінно оцінити збитки для довкілля та клімату, які відчуватимуть прийдешні покоління громадян України.

З метою виконання завдань, передбачених Законом України “Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”, а також затвердженого плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження КМУ № 878-р від 6.12.2017 р.)[2], у рамках Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС схвалена Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року та операційний план заходів (розпорядження КМУ від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р)[3] прийняті наступні закони України:

1. «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» від 12.12. 2019 року із затвердженими підзаконними актами, який мав дозволити на основі отриманих даних Єдиного реєстру з моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ розпочати процес формування рамок національної системи торгівлі викидами відповідно до вимог Директиви 2003/87/ЄС,[4] та

2. «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами» від 12.12. 2019 року відповідно до Регламенту 842/2006 [5].

8 жовтня 2022 року Президент України Володимир Зеленський підписав євроінтеграційний Закон «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів» від 20 вересня 2022 року. Цей Закон регулює відносини, пов'язані із створенням та функціонуванням Реєстру, реєстрацією об'єктів, складенням та поданням до уповноваженого органу звітів операторів, довідок про дифузні джерела, внесенням даних про викиди та перенесення забруднювачів і відходів до Реєстру щодо об'єктів, дифузних джерел, розташованих в Україні[6].

Реєстр стане єдиною державною онлайн системою даних про викиди та перенесення забруднюючих речовин. На цифровій мапі відобразатимуть всі підприємства-забруднювачі та інформацію про них. Крім того, національний реєстр інтегрують з відповідним Європейським реєстром.

Державі Національний РВПЗ дозволить:

– відстежувати викиди та перенесення забруднювачів у часі та просторі;

- аналізувати зменшення викидів і встановлювати пріоритети у скороченні та ліквідації потенційно шкідливих викидів;

- приймати ефективні рішення з питань запобігання та зменшення промислового забруднення.

Громадськості:

- отримає вільний та зручний доступ до екологічної інформації;

- братиме участь у формуванні державної екологічної політики у сфері реєстрації викидів.

Проблема, що провокує посилення зміни клімату під час війни є ризик недосягнення кліматичних цілей, що були поставлені не лише Україною, але й іншими державами.

Так, Кліматичний пакт Глазго від 13 листопада 2021 року, що був укладений на кліматичному саміті ООН, який підписала Україна разом з 197 країнами, поставив за мету утримувати глобальне потепління в межах 1,5°C, шляхом скорочення обсягів використання вугілля. Проте, зараз існує ризик недосягнення цієї мети, так як країни ЄС, які купували нафту, газ та інші види викопного палива в росії намагаються знайти альтернативу, що може призвести навпаки до збільшення обсягів його використання на дуже тривалий час[7, с. 239].

Таким чином, недотримання лише одного положення цієї міжнародної угоди через воєнні дії росії на території України, створює загрозу пришвидшення зміни клімату на всій планеті, що може стати невідворотнім процесом[7, с. 239].

Отже, на основі вищевикладеного матеріалу можна стверджувати, що росія безсумнівно несе відповідальність за шкоду, завдану в результаті її агресії проти нашої держави, у тому числі навколишньому природному середовищу України, відповідно до норм права міжнародної відповідальності. Питання впливу військових дій на зміну кліматичних умов має привертати до себе прискіпливу увагу не тільки з боку нашої держави, але й міжнародних партнерів, оскільки ця проблема має глобальний характер, що може призвести не лише до численних людських втрат, переміщення населення, глобальної продовольчої кризи, але й до реальної можливості настання екологічної катастрофи у світі.

Література

1. Про схвалення Оновленого національно визначеного внеску України до Паризької угоди Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.07.2021 № 868-р

2. Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року Розпорядження Кабінету Міністрів України; План, Заходи від 06.12.2017 № 878-р

3. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 20.10.2021 № 1363-р

4. Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів Закон України від 12.12.2019 № 377-IX

5. Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами Закон України; Перелік від 12.12.2019 № 376-IX

6. Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів Закон України; Перелік від 20.09.2022 № 2614-IX

7. Килівник А. Правові проблеми зміни клімату в умовах воєнних дій на території України Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2022 року) / За заг. ред. д.ю.н., акад. НАПрН України О.П. Орлюк, к.ю.н., доц. Г.З Остапенко, к.ю.н. А.В. Айдинян. К., 2022. 389 с.

ЗМІНИ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ДО ТА ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ У МІСТІ КИЇВ

Казодаєв І.Г., ст.,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Атмосферне повітря – один з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища, який є необхідною фізичною і біологічною умовою існування людини та джерелом життя на Землі. Від його якості залежить здоров'я людини. Атмосферне повітря також має важливе економічне значення. Проте водночас спостерігається постійне зростання негативного антропогенного впливу на атмосферне повітря. Масштаби забруднення атмосферного повітря набули загрозливого характеру не лише для здоров'я людини, а й для озонового шару, погоди та клімату нашої планети.

На території Києва проживає до 2.8 мільйона людей, які за жахливими обставинами потрапили під вплив воєнних дій в Україні. Повітря — життєво важливий компонент довкілля (навколишнього природного середовища) і звісно те чим люди дихають усе життя, тож є неймовірно доречним слідкувати за станом якості повітря, особливо під небезпекою забруднень, які можуть траплятись під час військових дій.

Проблема загострюється також унаслідок відсутності приділення в Україні належної уваги питанням якості атмосферного повітря та й екології загалом, що, у свою чергу, також призвело до недосконалості чинного законодавства. Значна частина нормативних актів, що стосуються питань якості атмосферного повітря, діють ще з радянських часів.

Щороку 9 мільйонів людей з усього світу помирає через забруднене повітря. В Україні рівень смертності від забрудненого повітря найбільший у світі – 120 смертей на 100 тисяч населення . Також, за повідомленням ВООЗ, забруднене повітря спричиняє кожен третій інсульт, рак легень та хвороби серця.